

Oxford University Press, New York, 1999, În: <http://www.aic.gov.au/publications>.

14. Raportul activității Inspectoratului Național de Probațiune, 2019. În: http://www.probațiune.gov.md/tc_userfiles/file/Rapoarte%20bilant/BILAN%C5%A2%20INP%20pentru%20anul%202019.pdf.

15. Recomandarea Comitetului de Miniștri CM/Rec(2014)4 către statele membre privind monitorizarea electronică (Adoptată de Comitetul de Miniștri pe 19 februarie 2014, la a 1192-a ședință a Miniștrilor Adjuncți). În: <https://rm.coe.int/16806f4085> (vizitat 25.04.2020).

16. Recomandarea Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei (Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010 la cea de-a 1075 adunare a Vice-miniștrilor). În: <https://rm.coe.int/rec-2010-1-on-probation-rules-moldovan/16808b60bc> (vizitat 25.04.2020).

17. Studiu/Raport. Oportunitatea monitorizării electronice la nivel național a subiecților probațiunii. Europarc SRL, Chișinău, 2013, 69 p. În: http://www.probațiune.gov.md/tc_userfiles/file/Strategia/raport%20oportunitatea%20ME%20final%20-%20EC%20fin%207_8.pdf.

INFORMAȚIA DESPRE AUTOR

Iurie MAHU,
doctorand, Academia
„Ștefan cel Mare” a MAI
șef al Direcției analitică,
Inspectoratul Național de
Probațiune.

E-mail: iuriemahu88@gmail.com
Tel. 068083048

INFORMATION ABOUT AUTHOR

Iurie MAHU,
PhD Candidate, Academy
„Ștefan cel Mare” of the Republic
of Moldova

Head of Analytical Department,
National Probation Inspectorate.
E-mail: iuriemahu88@gmail.com
Tel. 068083048

CZU:343.137.6

UNELE VIZIUNI PRIVIND BAZELE JURIDICE, ETICE ȘI PSIHOLOGICE ALE CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ÎN CAUZELE CU INFRACTORI MINORI.

Alina POPA
doctorandă

S-ar părea că cercetarea la fața locului nu poate aduce anumite coliziuni morale sau anumite complicații, deoarece aici, participanții obligatorii sunt - ofițerul de urmărire penală și persoanele care îi acordă asistență la efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală. Însă și această acțiune de urmărire penală este însoțită de comunicarea cu anumiți oameni și are anumite aspecte morale, etice, psihologice etc.

Soluționarea corectă a mai multor întrebări, apărute în procesul cercetării la fața locului necesită nu doar cunoașterea normelor juridice, ci și a celor etice, morale, psihologice. Esența etico-morală, juridică și psihologică se manifestă în recomandările, cerințele tactice privind pregătirea în vederea cercetării la fața locului: luarea de urgență a anumitor măsuri pentru a combate infracțiunea, reținerea bănuților, acordarea de ajutor victimelor, asigurarea securității persoanelor antrenate în cercetarea la fața locului. Una din particularitățile de bază ale cercetării la fața locului ține de caracterul urgent al acesteia. Cercetarea trebuie efectuată imediat, de îndată, orice tergiversare poate avea ca efect deteriorarea urmelor, pierderea probelor, modificarea mediului în care s-a produs infracțiunea.

Cuvinte cheie: cercetare la fața locului, acțiune de urmărire penală, minor, bănuț, victima, martori, tactică criminalistică, baze etice, psihologice și juridice, urmărire penală, organ de urmărire penală, proces-verbal, probe, cunoștințe speciale, infracțiune, urme.

SOME VISIONS REGARDING THE LEGAL, ETHICAL AND PSYCHOLOGICAL BASES OF ON-SITE INVESTIGATION IN JUVENILE DELINQUENCY.

Alina POPA
PhD student

It would seem that the on-site investigation cannot lead to certain moral collisions or certain complications, because here the obligatory participants are: the criminal prosecution officer and the persons who assist him/her in carrying out this criminal prosecution action. But this criminal prosecution action is accompanied by communication with certain people and has certain moral, ethical, psychological aspects, etc.

The correct solution of several questions which arose in the process of the on-site investigation requires not only the knowledge of the legal rules, but also of the ethical, moral, psychological ones. The ethical and moral, legal and psychological essence manifests itself in the recommendations and the tactical requirements regarding the preparation for the on-site investigation: the urgency of certain measures to combat the crime, the detention of the suspects, the assistance of the victims, and the assurance of the persons engaged in the on-site investigation. One of the basic features of the on-site investigation is its urgent nature. The investigation must be carried out immediately and instantly as any delay may have the effect of deteriorating the traces, losing the samples, changing the environment in which the crime occurred.

Keywords: on-site investigation, criminal prosecution action, juvenile, suspected, victim, witnesses, forensic tactics, ethical, psychological and legal bases, criminal prosecution, criminal prosecution body, minutes, evidence, special knowledge, crime, traces.

Introducere. Cercetarea la fața locului este o activitate de investigație desfășurată de organele de urmărire penală care constă fie în perceperea nemijlocită, fie prin intermediul unor mijloace tehnice criminalistice a situației și a urmelor locului unde s-a săvârșit o infracțiune sau a mediului în care au apărut consecințele ei. Realizarea calitativă a acestui act de urmărire penală permite să se depisteze și să se colecteze un mare volum de informație criminalistică autentică, servind drept bază de cercetare a majorității covârșitoare a dosarelor penale [6, p. 103].

S-ar părea că cercetarea la fața locului nu poate aduce anumite coliziuni morale sau anumite complicații, deoarece aici, participanții obligatorii sunt - ofițerul de urmărire penală și asistenții. Însă și această acțiune de urmărire penală este însoțită de comunicarea cu anumiți oameni și are anumite aspecte morale [1, p. 180]. Fiind o acțiune inițială de urmărire penală și de neamănat, cu o largă rezonanță în ansamblul preocupărilor consacrate soluționării unei cauze penale concrete, cercetarea la fața locului constituie totodată una din cele mai complicate și mai importante acțiuni procesuale și de tactică criminalistică, ale cărei rezultate condiționează, de obicei, nu numai determinarea direcției, ci și anumite activități procedurale sau speciale de investigații. Ea se efectuează în scopul descoperirii urmelor infracțiunii și infractorului, a mijloacelor materiale de probă pentru a stabili toate circumstanțele infracțiunii, date despre făptuitor sau alte circumstanțe care au importanță pentru cauza cercetată.

Ca activitate inițială, imediată a procesului penal, cercetarea la fața locului este de neînlocuit și trebuie efectuată cu maximum de operativitate, obiectivitate și profesionalism, fiindcă ea, neputând fi repetată în aceleași condiții datorită modificării inevitabile a aspectului locului faptei, prezintă o importanță

și o valoare deosebită pentru desfășurarea ulterioară a cercetării infracțiunii comise [5, p. 360].

Cercetarea la fața locului prezintă importanță prin faptul că asigură colectarea probelor materiale ale infracțiunii, punând, totodată, în evidență și alte surse de informații probante. În practică s-a demonstrat că locul în care făptuitorul și-a desfășurat activitatea infracțională sau unde s-au produs consecințele ei constituie sursa celor mai diverse și valoroase probe privind fapta și autorul acesteia. Descoperirea, fixarea și interpretarea corectă a materialului probatoriu la fața locului reprezintă condiția esențială pentru soluționarea perfectă a cauzelor penale. Pe parcursul cercetării la fața locului pot fi, de asemenea, stabilite persoanele care au fost martori ai faptei săvârșite sau cunosc anumite împrejurări ale acesteia [3, p. 298].

Scopul studiului. Acest articol are ca scop identificarea bazelor juridice, etice și psihologice caracteristice pentru actul de cercetare la fața locului în cauzele penale cu infractori cu vârsta sub majorat.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul elaborării articolului științific ne-am ghidat de un sistem de metode științifice de cercetare, și anume: metoda gramaticală, metoda sistemică, metoda deducției și inducției, metoda analizei, metoda comparativă și multe altele. Baza teoretico-juridică a articolului științific cuprinde reglementările normative referitoare la particularitățile efectuării urmăririi penale în cauzele cu minori, doctrina procesual-penală și criminalistică din domeniul cercetării cauzelor penale cu privire la minori. De asemenea, în procesul elaborării acestui studiu, am ținut cont și de practica organelor de drept de pe tărâmul infracționalității minorilor, am făcut referire și la alte ramuri ale științei: etica, psihologia judiciară etc.

Rezultate obținute și discuții. De frecvente ori, cercetarea la fața locului se efectuează în condițiile

unei situații de urmărire penală incerte, care este atât de specifică pentru faza inițială a cercetării: ce s-a întâmplat?; s-a comis o infracțiune, avem în față o înscenare sau un accident?; cine ar fi putut comite fapta? Soluționarea corectă a mai multor întrebări, apărute la faza inițială a investigațiilor, necesită nu doar cunoașterea normelor juridice, ci și a celor etice, morale. Astfel, esența etico-morală se manifestă în recomandările, cerințele tactice privind pregătirea în vederea cercetării la fața locului: luarea de urgență a anumitor măsuri pentru a combate infracțiunea, reținerea bănușilor, acordarea de ajutor victimelor, asigurarea securității persoanelor antrenate în cercetarea la fața locului [12, p. 84].

Organizarea și conducerea eficientă a activității echipei de cercetare la fața locului constituie o condiție esențială pentru realizarea sarcinilor specifice actului procedural analizat [9, p. 56]. Sub aspect psihologic, cercetarea la fața locului este o percepere nemijlocită a stării de lucruri de către ofițerul de urmărire penală sau de ceilalți participanți la această acțiune (lucrători ai organelor de constatare, specialiști, victimă). Dat fiind faptul că conținutul cercetării la fața locului este un act de percepție nemijlocită, eficiența lui va fi determinată, în mare măsură, de manifestarea, în conștiința ofițerului de urmărire penală, a unor procese psihologice, a unor stări, aptitudini și calități.

Fiind una dintre primele și cele mai complicate acțiuni de urmărire penală, cercetarea la fața locului necesită din partea ofițerului de urmărire penală anumite aptitudini și calități, răbdare, oportunitate și fermitate [5, p. 386-387]. Una din particularitățile de bază ale cercetării la fața locului ține de caracterul urgent al acesteia. Cercetarea trebuie efectuată imediat, de îndată, orice tergiversare poate avea ca efect deteriorarea urmelor, pierderea probelor, schimbarea mediului în care s-a

produs infracțiunea. În asemenea condiții, reprezentantul organului de urmărire penală nu are timp suficient pentru pregătirea cercetării, analizând și cântărind procedeele tactice în acest sens, solicitând și primind anumite consultații etc. El este nevoit să acționeze de urgență, conștientizând, totodată, că orice eroare admisă va fi dificil de reparat, deoarece ea poate determina distrugerea sau pierderea ireparabilă a probelor. La unii, acest fapt ridică gradul de responsabilitate, la cei mai puțin experimentați generează o stare întâlnită în literatura de specialitate sub denumirea „frica de a comite erori”. Ea se manifestă în emoții excesive, grabă, nivel scăzut de spirit activ, lipsa scopurilor și finalităților constante și precise, comportament confuz – toate acestea generând incapacitatea de a ghida în mod corespunzător acțiunile participanților la cercetarea la fața locului. În același timp, este arhicunoscut că ofițerii de urmărire penală calificați, în asemenea situații complexe, acționează nu doar rapid, cu oportunitate, ci și cu un grad suficient de concentrare, constant. Se activează spiritul de observație a acestora, activitatea intelectuală, ei dirijează corespunzător și cu cunoștință de cauză actul de cercetare la fața locului. În general, la această categorie de ofițeri de urmărire penală are loc mobilizarea tuturor forțelor fizice și morale [12, p. 84].

În pofida grabei, ofițerul de urmărire penală trebuie să conștientizeze că orice eroare sau neglijență poate fi hotărâtoare, conducând la pierderea irecuperabilă a probelor. Aceste circumstanțe incumbă ofițerului de urmărire penală un sentiment de răspundere, iar lucrătorilor mai tineri și fără experiență suficientă le creează o stare specifică ce poate fi definită ca tema de a greși. Ea se manifestă prin emoții exagerate, dezorientare, confuzie, repezeală, prin gradul scăzut al activității raționale, al orientării, prin anihila-

rea aptitudinilor de a conduce corect acțiunile participanților la examinare și de a desfășura o activitate rațională clară. Este cunoscut faptul că ofițerii de urmărire penală calificați, cu experiență, acționează în aceste situații nu numai prompt și oportun, dar și orientat, cu atenția concentrată, cu spirit de observație, cu rațiunea mereu trează, conducând impecabil toate operațiunile examinării. Acești ofițeri de urmărire penală reușesc pe parcursul examinării la fața locului să-și mobilizeze toate forțele intelectuale și fizice și să-i dirijeze pe alți participanți la acțiunea menționată [5, p. 387-388].

Prevederile tacticii criminalistice referitoare la caracterul urgent al cercetării la fața locului au o importanță morală profundă. Cercetarea efectuată la timp, fără de întârziere permite studierea mediului în care s-a comis fapta și a circumstanțelor infracțiunii, descoperirea corpurilor delictive și înaintarea versiunilor de urmărire penală. Cazurile de târăgănare a cercetării la fața locului și de refuz de a o efectua, atunci când ea este necesară, contravin cerințelor obligațiunii morale și profesionale a reprezentantului organului de urmărire penală [12, p. 84].

Aflându-se la locul faptei, ofițerul de urmărire penală experimentat, de frecvente ori, la prima vedere poate identifica cine a participat la comiterea infracțiunii. Or, infracțiunile comise de minori se caracterizează, de regulă, prin următoarele particularități: 1) locul specific al comiterii infracțiunii (auditoriul, bufetul, locul comercial din apropierea școlii sau a locului de trai); 2) caracterul bunurilor sustrase (dulciuri, țigări, băuturi alcoolice, telefoane mobile și accesorii; tehnică de calcul; obiecte vestimentare etc.); 3) modalitatea de comitere a infracțiunii (pătrunderea prin orificii înguste; metode imperfecte de forțare și deteriorarea a lacătelor, zăvoarelor, urmare

a lipsei abilităților infracționale neprofesionale); 4) semne ale comiterii acțiunilor cinice, poznașe (inscripții necenzurate, deteriorarea lipsită de sens a anumitor bunuri); 5) lipsa măsurilor care, de obicei, sunt luate în vederea ascunderii urmelor infracțiunii; 6) urme relativ mici de mâini, picioare; 7) caracterul lucrurilor abandonate sau uitate în câmpul infracțional (unelte de forțare a ușilor, sticle ale băuturilor alcoolice, ambalaje etc.

Cercetătorii M. Gheorghită și L. Canevschi susțin că examinarea la fața locului poate oferi și o anumită informație despre vârsta infractorului. Este el matur sau minor, se poate constata în urma analizei datelor privind caracterul infracțiunii, care vorbesc despre interesele specifice, despre necesitățile și orientarea socială a persoanei. Experiența activității de urmărire penală demonstrează, de exemplu, că în cazurile de furturi persoanele mature iau mai întâi banii, obiectele de preț sau pe cele deficitare (bijuterii, obiecte de cristal, aparataj, covoare etc.), iar interesele minorilor sunt orientate, în primul rând, spre dulciuri, băuturi spirtoase, precum și spre „obiecte deosebit de semnificative pentru minori, spre cele legate de sport, modelare, de muzică la modernă etc., spre obiectele care țin de moda cercurilor de tineret, în legătură cu dorința de a se îmbrăca bine sau de a avea un lucru ademenitor” [5, p. 393 ; 13, p. 42].

Pentru a identifica făptuitorii, ofițerul de urmărire penală trebuie să organizeze cercetarea locului faptei în modul corespunzător. În acest sens, el planifică acțiunile întregului grup antrenat în cercetare, repartizează obligațiunile între membrii acestui grup, organizează schimbul de informații între aceștia. Stabilind că posibilul făptuitor este minor sau că infracțiunea ar fi fost comisă cu participarea copiilor, el invită inspectorul operativ de sector pentru a participa la cercetarea locului faptei, care cunoaște foarte

bine sectorul de care este responsabil, precum și persoanele predispu-se să comită fapte antisociale. Or, rezultatele cercetării la fața locului se află în legătură directă cu organizarea acestei acțiuni de urmărire penală [12, p. 85].

Dat fiind faptul că conținutul cercetării la fața locului este un act de percepție nemijlocită, eficiența acesteia va fi determinată în mare măsură de manifestarea, în conștiința ofițerului de urmărire penală, a unor procese psihologice, a unor stări, aptitudini și calități. Totodată, conținutul examinării la fața locului nu se limitează doar la activitatea organelor senzoriale. Investigațiile la fața locului presupun, mai întâi de toate, soluționarea de către ofițerul de urmărire penală, procuror a unor probleme complicate de gândire. El își pune o mulțime de întrebări la care încearcă să răspundă. Pe parcursul examinării la fața locului, ofițerul de urmărire penală înaintează numaidecât o serie de ipoteze, versiuni, pe care imediat încearcă să le verifice [4, p. 274-275]. Locul infracțiunii ne poate oferi nu doar informații referitoare la vârsta infractorului, ci și în privința aptitudinilor și deprinderilor acestuia. În infracțiune pot fi reflectate anumite trăsături de caracter (agresivitatea, lăcomia, cruzimea, răutatea); calitățile volitive ale infractorului (prudența, îndrăzneala, fermitatea). Or, chiar și cei mai îndrăzneți infractori minori pun accentul pe spontaneitate, imprevizibilitate, aplicarea violenței fizice [12, p. 86].

Ofițerul de urmărire penală, care-și pune în valoare însușirile profesionale expune totul în aspect, în accepție, în formă sintetizată și destul de argumentat. Aici, informația nu se mai obține de la persoane, dar de la anumite obiecte din care cauză cercetarea la fața locului constituie antipodul, contraversa audierii. Uneori, informațiile ce mărturisesc despre prezența sau participarea minorilor la săvârșirea

infracțiunii pot fi atribuite cu toată puterea de convingere la legitățile psihologice specifice cercetării așa cum urmele se dovedesc a fi în concordanță deplină cu stările psihologice ale participanților la infracțiune. Aceasta se referă, în primul rând, la obiectul atentatului criminal: dulciuri, inventar sportiv, jucării. Mai urmează a se lua în considerație și motivul excesului, al obrăzniciei caracteristice multor infractori, uneori, chiar foarte periculoase ale căror autori sunt minorii. În definitiv, la acest punct este binevenită analiza răvașelor și inscripțiilor, adesea de un caracter cinic, provocator ce sunt lăsate de minori la locul faptei. În multe cazuri, asupra infracțiunii săvârșite de minor indică metoda realizării actului criminal la care se referă pătrunderea prin ochiul de fereastră sau prin orificii inaccesibile adulților [7, p. 81].

Pot fi întâlnite situații când minorul delincvent este identificat până la cercetarea la fața locului, este reținut în flagrant sau din explicațiile martorilor, victimei este clar că persoana ce a comis infracțiunea, după aspectul exterior și comportament, este minoră. În cadrul cercetării la fața locului sunt cătate date obiective care ar confirma participarea minorului la comiterea infracțiunii. Dacă minorul nu își neagă vina și oferă explicații, apoi el poate fi antrenat în acțiunea de cercetare a locului faptei. Până la aceasta, însă, este necesară audierea lui sau obținerea anumitor explicații în acest sens. În procesul cercetării, pentru asigurarea obiectivității declarațiilor bănuțului minor, acestuia i se propune să indice unde și ce acțiuni a efectuat pentru a descoperi în locurile vizate urme ale infracțiunii sau careva corpuri delictive.

Efectuând cercetarea la locul faptei, reprezentantul organului de urmărire penală poate avea anumite emoții negative, emoții penibile, împovărătoare etc. Este clar că,

în asemenea condiții importanță primordială au calitățile moral-volitivale ale acestuia. Tendința de a-și onora obligațiile de serviciu și datoria morală, conștientizarea responsabilității în raport cu cele asumate îi vor permite să se detașeze de cele străine cauzei, de momentele neplăcute ale procedurii, concentrându-și la maxim atenția asupra cercetării la fața locului [12, p. 86-87].

Fondul psihologic al infracțiunii poate acționa asupra ofițerului de urmărire penală atât pozitiv, cât și negativ. În primul caz, emoțiile trăite îl mobilizează să depună maximum de eforturi pentru atingerea scopului, să efectueze cât mai eficient examinarea la fața locului, să facă tot ce depinde de el pentru a se descoperi infracțiunea și infractorul. Evident, această stare psihologică îl inspiră pe ofițerul de urmărire penală, îl orientează să folosească toate posibilitățile pentru a stabili adevărul în cazul concret. Lipsa unei pregătiri psihologice a ofițerului de urmărire penală și a experienței în organizarea și efectuarea examinării la fața locului, neputința de a-și controla procesele psihice îl pot face să cadă în prizonieratul fondului psihologic al infracțiunii. Influența acestui fond se poate manifesta în neputința lui de a se elibera de stress sau, cel puțin, de a-l minimaliza, în lipsa de încredere, în dezorganizare, confuzie, indiferență, apatie, indolență, incoerență a gândirii. Analiza experienței de urmărire penală demonstrează că asemenea stări psihologice constituie una dintre cauzele unor examinări la fața locului superficiale, formale, nechibzuite, cu greșeli și lacune [5, p. 389-390].

Nu de puține ori reprezentantul organului de urmărire penală este nevoit să efectueze cercetarea la fața locului în condiții când efectuarea acestei acțiuni este urmărită de persoane străine, din care considerent efectuarea corectă și bine organizată a ei își lasă amprenta

asupra opiniei publice în privința eficienței activității organelor de urmărire penală, asupra obiectivității și eforturilor constante ale acestora [10, p. 117]. Tot de conducerea și organizarea efectuării procedurii probatorii ține și evitarea pătrunderii la locul faptei a persoanelor neautorizate sau neavenite. În cazurile deosebite, la fața locului, pe lângă membrii echipei de cercetare, mai sunt prezente și alte persoane cu anumite responsabilități din cadrul organelor judiciare sau din alte domenii. Acestora li se adaugă tot mai frecvent ziarisții. Câteodată, aceștia pătrund chiar printre primii în zona cercetată pentru a-și face o idee despre ce s-a întâmplat sau pentru a formula ipoteze cu privire la natura și gravitatea faptelor. Nu întotdeauna aceste persoane respectă regulile cercetării la fața locului.

Reprezentanții presei sau televiziunii pot să asiste, în aceleași condiții de ordine și corectitudine, la actele de investigație, dar în afara perimetrului scenei infracțiunii față de aceștia, magistratul și membrii echipei de cercetare trebuie să dea dovadă de sobrietate, de o anumită fermitate, dacă jurnaliștii sunt excesiv de curioși, furnizându-le date care pot face obiectul publicării în faza inițială a anchetei fără să influențeze negativ evoluția investigațiilor, să trezească anumite ecouri nedorite în opinia publică, prin exagerări, afirmații neconforme cu realitatea sau care, pur și simplu, să servească făptuitorilor.

Comunicarea cu mass-media este foarte importantă în acest context, fiind necesar ca informațiile pe care le difuzează să fie filtrate de organul judiciar, pe de o parte, pentru a nu se ajunge la știri false, care pot alarma inutil, pe de altă parte, pentru a nu divulga informații care, ajunse la autori, sunt de natură a periclita cercetarea [9, p. 57].

Cercetarea la fața locului este una dintre puținele acțiuni de urmărire penală, efectuată de ofițerul de urmărire penală în mod public,

adică în prezența altor oameni. Acest fapt cere de la el o anumită capacitate psihologică, în special, dexteritățile de a se concentra, de a-și păstra stabilitatea, de a-și distribui corect atenția, de a conduce acțiunile participanților la cercetare, de a menține disciplina de muncă și atmosfera de colaborare. În cazul unei pregătiri insuficiente a ofițerului de urmărire penală, o serie de factori externi prezenți la fața locului pot exercita asupra lui o acțiune psihologică negativă. Dintre acești factori nevaforabili ar putea fi amintiți frigul, căldura excesivă, ploaia, zăpada, ceața, vizibilitatea redusă, suprafața prea mare sau, dimpotrivă, prea mică a locului în care s-a produs evenimentul infracțional [5, p. 390].

Cercetarea la fața locului exercită o influență educativă asupra cetățenilor care urmăresc desfășurarea ei. Pentru a exclude influența negativă asupra cetățenilor prezenți la locul faptei, în special, în cazurile în care este vorba despre minori, normele morale îi prescriu reprezentantului organului de urmărire penală să se abțină de la dezgolirea deplină a cadavrului. Sunt considerate ca fiind contrare normelor de etică și discuțiile participanților despre cercetarea la fața locului în privința posibilului făptuitor, circumstanțelor cauzei, versiunilor înaintate etc. Asemenea discuții, apropiate divulgării secretului profesional (al urmăririi penale), uneori pot genera suspiciuni, bănuieli nejustificate în privința persoanelor care nu au nicio legătură cu cele întâmplate.

Anumite cerințe de ordin moral sunt înaintate față de reprezentantul organului de urmărire penală în cazul cercetării locuințelor, a anturajului și stării de fapt de aici, a obiectelor de uz personal ale cetățenilor. În caz de necesitate, el urmează să obțină acordul pentru examinarea obiectelor de uz personal, explicându-le persoanelor că momentul respectiv nu este bazat pe curio-

zitate, ci de necesitatea stabilirii anumitor circumstanțe care ar avea importanță pentru cauză. Atitudinea grijulie a reprezentantului organului de urmărire penală față de patrimoniul cetățenilor la a căror domiciliu este efectuată cercetarea reprezintă una dintre cerințele de ordin moral destinate reprezentanților organelor de drept [12, p. 87].

Legea procesual-penală (art. 118 CPP al RM) [2], reglementând expres cercetarea la fața locului nu fixează expres obligațiunile reprezentantului organului de urmărire penală de a nu divulga circumstanțele constatate, legate de viața intimă a persoanelor. Or, această obligațiune este pusă în sarcina ofițerului de urmărire penală în virtutea unor norme de ordin moral, în baza cărora el urmează să întreprindă toate măsurile necesare pentru a păstra în secret informațiile care i-au devenit cunoscute cu ocazia cercetării la fața locului.

Nu este exclus faptul că minorul, fiind complice la infracțiune, însă, de fapt, neluând parte la comiterea nemijlocită a acesteia, să ascundă informațiile despre făptuitori, asumându-și propria răspundere. În asemenea situații, audierea inițială detaliată a minorului și cercetarea minuțioasă a locului faptei cu participarea lui vor confirma netemeinicia declarațiilor minorului. Însă, dacă există motive pentru a presupune că participarea minorului la acțiunea de cercetare la fața locului poate avea ca urmare divulgarea informațiilor urmăririi penale, este rațional să renunțăm la antrenarea minorului în efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală [11, p. 88].

Pe parcursul cercetării la fața locului pot fi acumulate informații și date ce confirmă sau combat anumite versiuni date de făptuitori despre petrecerea fragmentelor de timp premergător infracțiunii. Știut și aceea că, în particular, la cercetarea locului de omor, de vătămare intenționată gravă a integrității cor-

porale sau de viol pot fi depistate resturi ale substanțelor narcotice sau ale consumului de băuturi spirtoase. Paralel cu cercetarea în direcția ce ne interesează este rațional de a organiza depistarea imediată a infractorilor și bunurilor sustrate în baza semnelor distinctive, cel mai des comunicate de martorii oculari, de partea vătămată sau stabilite în timpul cercetării [8, p. 53].

În caz de identificare a bănuțului minor este verificată versiunea privind prezența coparticipanților adulți. La efectuarea cercetării locului infracțiunii este necesar să acordăm atenție nu doar datelor faptice care vorbesc despre antrenarea minorului în comiterea faptei, ci și a celor referitoare la prezența altor coparticipanți, inclusiv din categoria celor cu vârsta sub majorat. Obținând informații despre calitățile individuale și semnalmentele bănuțului minor (puterea fizică, vârsta, constituția corpului, defecte ale mersului, alte careva semnalmente ale exteriorului), ofițerul de urmărire penală, în procesul cercetării locului faptei, verifică dacă nu sunt urme sau careva alte corpuri delictive, care ar confirma și ar detalia aceste date. În procesul cercetării locului faptei pot fi obținute și informații referitoare la trăsăturile de persoană ale bănuțului minor. Despre obiceiurile lui (atracția și pasiunea spre fumat, spre consumul de băuturi alcoolice) putem concluda în baza mucurilor de țigări, a vaselor, recipientelor de sticlă de alcool descoperite la fața locului [12, p. 88].

Uneori, persoanele responsabile material supraestimează considerabil prejudiciul cauzat de către minori. De aceea, verificarea declarațiilor privind caracterul și mărimea lipsei înregistrate după furt se bazează pe exigențele justificate de morală înaltă a ofițerului de urmărire penală și prevăd fixarea scrupuloasă a urmelor prezente, a gabaritelor și greutateii mărfurilor rămase, uitate sau lăsate din grabă

la fața locului și care, fapt dovedit, sunt de aceeași mărime cu cele sustrate. Într-adevăr, fără careva date abuzive, bagajul unui minor va fi întotdeauna pe mărimea puterii lui, încât și datele primite în rezultatul unei astfel de cercetări pot conține de-a dreptul și limpezirea ulterioară a cazului luat la control. Uneori, ofițerul de urmărire penală consideră că în cazul de reținere a minorilor și în acelea de nedepistare a urmelor, schițarea unui plan al locului infracțiunii este de prisos. Dacă luăm însă în considerație dificultățile specifice minorilor la descrierea aranjării atentatului și a deplasării participanților, atunci audierea cu folosirea planului de la fața locului va permite neabătut obținerea depozițiilor mai detaliate [8, p. 53].

În procesul cercetării la fața locului, a teritoriului sau încăperilor în care se produc faptele, de multe ori și prin intermediul specialiștilor, a reprezentanților poliției, este deosebit de important de a asigura niște relații echitabile cu toate persoanele ce participă la cercetare. Ofițerul de urmărire penală conduce acțiunile tuturor participanților la cercetare și ia măsuri spre a înlătura pe cei străini de la locul în cauză. Faptele ce se referă la viața intimă a unor sau altor persoane care au fost depistate în procesul cercetării nu pot fi divulgate [1, p. 180-181].

Concluzii: Soluționarea corectă a mai multor întrebări, apărute la faza inițială a investigațiilor, necesită nu doar cunoașterea normelor juridice, ci și a celor etice, morale. Astfel, esența etico-morală se manifestă în recomandările, cerințele tactice privind pregătirea în vederea cercetării la fața locului: luarea de urgență a anumitor măsuri pentru a combate infracțiunea, reținerea bănuților, acordarea de ajutor victimelor, asigurarea securității persoanelor antrenate în cercetarea la fața locului. Una dintre particularitățile de bază ale cercetării la fața locului ține de caracterul urgent al acesteia. Cerce-

tarea trebuie efectuată imediat, de îndată, orice tergiversare poate avea ca efect deteriorarea urmelor, pierderea probelor, schimbarea mediului în care s-a produs infracțiunea. Prevederile tacticii criminalistice referitoare la caracterul urgent al cercetării la fața locului au o importanță morală profundă. Cercetarea efectuată la timp, fără de întârziere permite studierea mediului în care s-a comis fapta și a circumstanțelor infracțiunii, descoperirea corpurilor delictive și înaintarea versiunilor de urmărire penală. Cazurile de târâgănare a cercetării la fața locului și de refuz de a o efectua, atunci când ea este necesară, contravin cerințelor obligațiunii morale și profesionale a reprezentantului organului de urmărire penală.

Examinarea la fața locului poate oferi și o anumită informație despre vârsta infractorului. Este el matur sau minor, se poate constata în urma analizei datelor privind caracterul infracțiunii, care vorbesc despre interesele specifice, despre necesitățile și orientarea socială a persoanei. Efectuând cercetarea la locul faptei, reprezentantul organului de urmărire penală poate avea anumite emoții negative, emoții penibile, împovărătoare etc. Este clar că, în asemenea condiții importanță primordială au calitățile moral-volitivă ale acestuia. Tendința de a-și onora obligațiile de serviciu și datoria morală, conștientizarea responsabilității în raport cu cele asumate îi vor permite să se detașeze de cele străine cauzei, de momentele neplăcute ale procedurii, concentrându-și la maxim atenția asupra cercetării la fața locului.

Bibliografie

1. Capcelea V. Etica juridică. Tipografia SIRIUS. Chișinău, 2004.
2. Codul de procedură penală al RM: Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. În: MO al RM, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.

3. Doraș S. Criminalistica. Ed. Careta Juridică. Chișinău, 2011.

4. Gheorghiuță M. Sarcinile investigațiilor criminalistice la fața locului. În: Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări. materialele Simpozionului internațional de criminalistică, 19-20 septembrie 2008. ULIM. Chișinău, 2009.

5. Gheorghiuță M. Tratat de criminalistică. FEP Tipografia centrală. Chișinău, 2017.

6. Golubenco Gh., Gugu A. Considerații privind noțiunea de loc al faptei. În: Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări. materialele Simpozionului internațional de criminalistică, 19-20 septembrie 2008. ULIM. Chișinău, 2009.

7. Rusu V. Particularități de procedură penală în privința minorilor. Ed. PONTOS. Chișinău, 2001.

8. Rusu V., Pop O. Urmărirea penală în cauzele cu minori. Ed. PONTOS. Chișinău, 2008.

9. Stancu Em., Manea T. Tactică criminalistică (I). Ed. Universul juridic. București, 2017.

10. Дулов А. В. Основы психологического анализа на предварительном следствии. М., 1973.

11. Калмыков С. П. Следственный осмотр. М., 1969.

12. Калугина Н. Г. Этические основы следственных действий по делам о преступлениях несовершеннолетних. Монография. ВИПК МВД России. Домодедово 2000.

13. Каневский Л. Л. Организация расследования и тактика следственных действий по делам несовершеннолетних. Уфа, 1978.

DESPRE AUTOARE/ABOUT

AUTHOR
POPA Alina,
doctorandă,

Universitatea de Studii Europene
din Moldova

POPA Alina,
PhD student,
University of European Studies
of Moldova
e-mail: alina.drob@yahoo.com
tel. 069288900.

CZU 343.3/.7

ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT PRIVIND SEDIUL NORMATIV DE INCRIMINARE A INFRAȚIUNII DE LĂSARE ÎN PRIMEJDIE

Tatiana CIORICI
masterandă

În actualele condiții, când societatea este într-o dezvoltare și perfecționare continuă, normele juridice la fel sunt afectate de schimbările societății. Uneori acestea necesită chiar o modificare substanțială, care ar corespunde faptelor comise în realitatea obiectivă.

Unul dintre cele mai eficiente mijloace de ajustare și adaptare a legislației la evenimentele prezentului, o constituie și analiza de drept comparat în vederea preluării bunelor practici, pentru armonizarea propriei legislații. În cele ce urmează, ne propunem să realizăm un studiu de drept penal comparat privind sediul normativ de incriminare a infracțiunii de lăsare în primejdie, care, în final, să constituie și un suport științifico-normativ de modificare și completare a propriei legislații penale.

Cuvinte-cheie: *infracțiune, drept penal comparat, lăsarea în primejdie, sancțiune, state ex-sovietice, sediul normativ de incriminare, armonizare.*

ELEMENTS OF COMPARATIVE CRIMINAL LAW REGARDING THE NORMATIVE SEAT OF CRIMINALIZATION OF THE CRIME OF ENDANGERMENT

In the current conditions, when the company is in a continuous development and improvement, the legal norms are likewise affected by the changes of the company. Sometimes they even require a substantial change, which would correspond to the facts committed in the objective reality.

One of the most efficient means of adjusting and adapting the legislation to the events of the present, is the comparative law analysis in order to take over the best practices, in order to harmonize its own legislation. In the following, we intend to carry out a comparative criminal law study on the normative headquarters of criminalization of the crime of leaving in danger, which in the end will also constitute a scientific-normative support for amending and supplementing its own criminal law.

Keywords: *criminal offence, comparative criminal law, leaving in danger, sanction, ex-Soviet states, the normative headquarters of incrimination, harmonization.*

Introducere. Infracțiunea de lăsare în primejdie este incriminată în art.163 C.pen. al Republicii Moldova, situat în Capitolul II cu titlul *Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei*.

Din însăși denumirea Capitolului precitat, reiese că infracțiunile pe care le încorporează, în funcție de obiectul juridic special, pot fi clasificate în mai multe categorii:

1. Infracțiuni contra vieții persoanei: omorul intenționat –

art.145 C.pen.; omorul săvârșit în stare de afect – art.146 C.pen.; pruncuciderea – art.147 C.pen.; lipsirea de viață la dorința persoanei (eutanasia) – art.148 C.pen.; lipsirea de viață din imprudență – art.149 C.pen.; determinarea sau înlesnirea sinuciderii – art.150 C.pen.; justificarea publică a sinuciderii – art.150¹ C.pen. al R.Moldova.

2. Infracțiuni contra sănătății persoanei: vătămarea inten-